

ЗАВОД ЗА
ЗАШТИТУ
СПОМЕНИКА
КУЛТУРЕ
ВАЉЕВО

Милована Глишића 2
14 000 Ваљево
Србија
Тел/факс. 014/3522-689, 3519-656
ж.р. 840-227664-16
e-mail: office@vaza.co.rs

Министарство грађевинарства, саобраћаја
и инфраструктуре
Немањина 22-26
Београд

Број : ROP-MSGI-5885-LOCH-2/2022

На основу чл. 99. став 2. тачка 1) и 100. став 1. Закона о културним добрима („Сл. гласник РС" бр. 71/94, 52/2011 - др. закони, 99/2011 - др. закон, 6/2020 - др. закон, 35/2021 - др. закон и 129/2021 - др. закон), а у вези чл. 86 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009, 64/2010 - Одлука УС РС, 24/2011 (чл. 88. и 89. нису у пречишћеном тексту), 121/2012 42/2013 - Одлука УС РС, 50/2013 - Одлука УС РС, 98/2013 - Одлука УС РС, 132/2014 и 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020 и 52/2021), Правилника о поступку спровођења обједињене процедуре електронским путем („Службени гласник РС" бр. 68/19) и Уредбе о локацијским условима („Службени гласник РС", бр. 115/2020) Завод за заштиту споменика културе „Ваљево“ утврђује:

Условe за предузимање мера техничке заштите и других радова ради издавања локацијских услова за израду пројектно-техничке документације за вишенаменску акумулацију и брану на еци Рибници

На простору обухваћеном захтевом налазе се следећа непокретна културна добра:

Шалитрена Пећина - село Брежђе, општина Мионица

Број у централном

АН 152

регистру:

Датум уписа у

06/07/2010

централни регистар:

Решење/Одлука о

Одлука Владе Републике Србије

проглашењу за НКД: број 633-2348/2007-1 од 07.06.2007.

године

Број и датум „Службени гласник Републике
службеног гласила Србије“ број 52 од 8.06.2007.

Одлуке о утврђивању: године

Категорија: Непокретно културно добро

идентификациони бр. 3

Шалитрена пећина у селу Брежђе (у даљем тексту: археолошко налазиште) налази се на територији општине Мионица, село Брежђе, у приватној својини, на катастарској парцели број 468, КО Брежђе. Граница археолошког налазишта иде спољним ивицама катастарске парцеле број 468, КО Брежђе. Заштићена околина археолошког налазишта обухвата следеће катастарске парцеле: бр. 463, 468, 469, 470, 471 и 472, КО Брежђе, у приватној својини.

Пећина је откривена је током рекогносцирања долине реке Рибнице крајем седамдесетих година прошлог века. Сондажна археолошка истраживања спроведена су 1983., 1985. и 1995. године од стране Археолошког института и Истраживачке станице Петница. Завод за заштиту споменика културе из Ваљева наставио је 2000. и 2001. године радове на овом локалитету. Од 2004. истраживања Шалитрене пећине преузео је Народни музеј из Београда, руководилац истраживања је Бојана Михаиловић.

Анализом коштаног материјала стандардном AMS методом добијени су апсолутни датуми. Граветијенски слојеви датовани су у период 24-25000 година пре садашњости, док је орињасијенски слој датован у период од пре 31000 година пре садашњости. Средњопалеолитски слој датован је у период од 38000 година пре садашњости.

У граветијенском слоју пронађен је стандардни репертоар – стрмо ретуширано оруђе, стругачи, длета, граветијенски шиљци и др. Поред изузетно бројних, углавном фрагментованих остатака фауне, запажено је и присуство већег броја коштаних артефаката, међу којима и неколико масивних пројектила. У орињасијенском слоју су, поред бројних животињских костију, откривени и артефакти од окресаног камена – правилна неретуширана сечива од локалних сировина, чунасти стругачи, бројна језгра и др. У мустеријенском слоју присутне су построшке, левалоа одбици, али и неколико типичних мустеријенских шиљака.

На основу досадашњих сазнања може се рећи да Шалитрена пећина представља најбогатије и најзначајније палеолитско налазиште у Србији, једино граветијенско

налазиште на простору западног Балкана, а свакако једно од најбогатијих и најзначајнијих горњепалеолитских налазишта у југоисточној Европи. На основу технолошко-типолошких одлика артефаката од окресаног камена индустрија из Шалитрене пећине има блиске паралеле са средњоевропским граветијеном.

Археолошки налази о касним мустеријенским, орињасијенским и граветијенским окупацијама пећине представљају прилику за разумевање понашања неандерталске популације и анатомски модерних људи у овом источноевропском региону. Нарочит допринос налаза и значај налазишта огледа се у томе што су археолошки трагови из прелазног периода из средњег ка горњем палеолиту веома ограничени. Прелиминарни докази о стратегијама егзистенције добијени из мустеријенске и орињасијенске макрофауне из Шалитрене пећине указују на то да групе неандерталаца и анатомски модерних људи можда нису коегзистирали, али зооархеолошки и тафономски резултати показују да су обе људске популације биле главни депозициони агенси акумулације макрофауне у пећини. Општи састав фаунистичких скупова одражава суптилне разлике између оба типа људи и указује на неопходност даљих мултидисциплинарних истраживања у југоисточној Европи како би се повећало наше знање о људском понашању и узроцима нестанка неандерталаца на Балкану.

Осим палеолитских, у пећини су откривени и документовани слојеви који садрже старчевачке и винчанске налазе. Откривени су остаци неолитских кућа и шаторастих конструкција, те бројни трагови интензивног боровка неолитских људи. У млађим слојевима откривени су трагови енеолитских, бронзанодопских и гвозденодопских култура. Пећина је коришћена у 4. веку наше ере као и у периоду 12. до 15. века. У време Првог српског устанка из пећине је вађена шалитра за справљање барута.

барута.идентификациони бр. 2

назив	Окука	класа	Насеље на отвореном
место	Брежђе	врста	
општина	Мионица	максимална	40 м
катастарска	22	максимална дужина	70 м
х координата	0	површина	0,4

у координата	0	датовање	палеолит
тип земљишта	Планосол, Лувисолс	културна припадност	
геолошка подлога	нб	период	20.000 гпне, 7000
тип рељефа	речна тераса, врх брега	вишеслојни	да
надморска	270-80	поузданост информација	5

паромена

идентификациони бр. 4

назив	Црквина	класа	светилисте
место	Брежђе	врста	Црква
општина	Мионица	максимална	40 м
катастарска	22	максимална дужина	30 м
х координата	0	површина	0,2
у координата	0	датовање	средњи век
тип земљишта	Планосол, Лувисолс	културна припадност	
геолошка подлога	нб	период	средњи век
рељефа	речна тераса,	вишеслојни	да
надморска	260-70	поузданост информација	4

паромена Према речима власника парцеле на овом месту се налазе остаци старе цркве, па се зато парцела не обрађује. На самом месту због растиња није могуће без истраживања потврдити наводе власника.

идентификациони бр. 1

назив	Тор Јованчића	класа	гроб
место	Брежђе	врста	праисторијски тумул
општина	Мионица	максимална	50

катастарска	22	максимална дужина	50
х координата	0	површина	0,3
у координата	0	датовање	1500-1200 пне
тип земљишта	Параподзол	културна припадност	неопредељен
геолошка подлога		нб	период бронзано доба
тип рељефа	врх брега	вишеслојни	
надморска	290	поузданост	5

паромена

Низводно од Шалитрене пећине, са леве стране Рибнице, на крају сложеног меандарског лука, налазе се **Пећина Говедара** (бр. 5 на карти) и **Пећина на раседу** (бр. 6 на карти). Будући да у наведеним пећинама нису вршена археолошка истраживања није познато да се у њима налазе остаци културних слојева као трагови боравка људи.

2.

Мере заштите утврђеног археолошког налазишта:

- 1) забрана изградње инфраструктуре преко археолошког налазишта, као и изградње објеката;
- 2) забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних и штетних материја – хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних.

Утврђују се следеће мере заштите заштићене околине археолошког налазишта:

- 1) изградња инфраструктуре и други грађевински радови дозвољавају се само уз претходна заштитна археолошка ископавања и адекватну презентацију налаза;
- 2) забрана просипања, одлагања и привременог или трајног депоновања отпадних или штетних материја – хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних;
- 3) забрана неовлашћеног прикупљања или одношења покретних археолошких површинских налаза;

4) забрана пошумљавања или сечења постојећег шумског покривача, као и вађења песка и шљунка из речног тока.

Археолошко налазиште Шалитрена пећина не сме бити угрожено подизањем нивоа воде у језеру. Ниво влаге у самој пећини не сме бити увећан. Безбедна минимална висинска разлика коте пода пећине (стеновите подлоге на коти 269 метара) и максималног водостаја може износити 5 м.

Приликом градње хидроакумулације пећини као научном и туристичком објекту неопходно је обезбедити безбедан пешачки прилаз, било са воде или копна.

Мере заштите археолошких локалитета под предходном заштитом:

- Обезбедити средства за рекогносцирање, претходна истраживања, сондажна рекогносцирања и валоризацију локалитета регистрованих на простору будуће хидроакумулације на основу чега би се утврдиле вредности и степен угрожености добара која уживају претходну заштиту на местима где то није обављено. Неопходна је примена мултидисциплинарних метода истраживања – георадарских и геомагнетних, које омогућавају ефикасније дефинисање археолошке ситуације на терену. Сондажним истраживањима потребно је обухватити и испитати неистражене пећине у границама водозавхвата.
- На угроженим археолошким локалитетима спроводе се заштитна археолошка истраживања и ископавања о трошку инвеститора.
- Инвеститор објекта је дужан да обезбеди средства за истраживања, заштиту, чување, публикавање и излагање добра које ужива предходну заштиту које се открије приликом изградње инвестиционог објекта до предаје добра на чување овлашћеној установи заштите.
- У случају трајног уништавања или нарушавања археолошког локалитета због инвестиционих радова, спроводи се заштитно ископавање о трошку инвеститора.
- У случају открића значајних остатака непокретних културних добара, инвеститор је у обавези да предвиди измену пројекта и дислокацију објекта.
- Обавезан је археолошки надзор приликом извођења свих врста земљаних радова на позајмиштима и депонијама земље у оквиру наведеног простора.

- Све грађевинске и друге активности, посебно на местима где се врши уклањање земље или врше ископи, денivelација терена, насипи и други земљани и грађевински радови, без обзира на дубину, подлежу условима и мерама заштите надлежног завода за заштиту споменика културе, уз обавезно присуство и контролу археолога који ће вршити стални надзор над извођењем грађевинских и других радова.
- Ако се у току извођења земљаних, грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, инвеститор је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и положају у коме је откривен.
- Благовремено обавестити надлежни Завод за заштиту споменика културе из Ваљева о динамици радова и почетку свих земљаних радова на планираној површини.
- Обезбедити услове за несметано обављање заштитних археолошких истраживања на угроженим површинама а који се односе на регулисане имовинско-правне односе инвеститора са власницима парцела.
- Уколико се накнадно открију археолошки локалитет, исти се не смеју уништавати и на њима вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока преоравања (преко 30 цм).
- У непосредној близини археолошких локалитета инвестициони радови спроводе се уз повећане мере опреза и присуство и контролу надлежних служби заштите (Завода за заштиту споменика културе “Ваљево”).
- Уколико би се током радова наишло на археолошке предмете извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и у полажају у коме је отривен.
- Забрањује се привремено или трајно депоновање земље, камена, смећа и јаловине у, на и у близини археолошких локалитета.
- Дозвољава се инфраструктурно опремање простора археолошких локалитета и његово уређење према посебним условима и стручним мишљењима које доноси Завод за заштиту споменика културе “Ваљево”.
- Забрањено је вађење и одвожење камена и земље са археолошких локалитета.

- Остаци старих рударских радова, окна и шљакишта не смеју се уништавати пре документовања, истраживања и узимања узорка шљаке од стране надлежне институције заштите (Завод за заштиту споменика културе Ваљево).

**директор Завода за заштиту споменика културе „Ваљево“
др Ксенија Стевановић**